

Vpád maďarských bolševikov na Slovensko v roku 1919.

(Pamätný spis domáceho odboja.)

Sborník redigovali a pre tlač upravili Alex. Pogorielov a J. Zimák.

Historickú časť spracoval

Bartolomej Krpelec, školský inšpektor, Bardejov.

Li. 201 n.

Nákladom Slovenského Chýrniká, J. Zimák, Bratislava.

Ve zprávách vojenského archivu a muzea RCS, 1927, svazek první, piše nadpor. Antonín Pospíšil následovně:

..... Mělo-li československé vojsko dosíci úspěchů, bylo především nutno těžiti z chyb nepřátelské taktiky a zároveň změnit vlastní způsob boje. Tato změna nebyla ovšem snadnou úlohou u vojsk ustupujících a značně demoralisovaných. Zastavení vlastního ústupu bylo proto první podmínkou. Bylo nutno postavití hráz demoralisaci našeho vojáka a dostati ho znovu do rukou. Příležitost k tomu naskytla se veliteli 2. divise v terénu mezi Kremnicí a Banskou Bystricí, kdy nepřítel, dobyv Zvolena, nevyužil svůj úspěch ihned. Tam vystihl plukovník Šnejdárek, který právě převzal velení 2. divise, pravý okamžik, aby dal vedení válečných operací ve svém úseku jiný ráz. Nového ducha, kterého on přinesl, nutno spatřovati jak v jeho osobní působivosti, kterou si podmaňoval velitele i vojáky, tak i v jeho opatřeních. Rozhodnost ve výběru osob, které by měly vůli i energii vésti boj úspěšně za mimořádných okolností a které by chápaly svou úlohu jak psychologicky, tak i vojensky, byla podstatnou částí jeho velitelské činnosti. Vojsku utavičně ustupujícímu bylo nutno dáti úspěch, jenž by pozvedl jeho důvěru v sebe i ve vedení. Radu těchto úspěchů plukovník Šnejdárek zahájil smělym výpadem na Banskou Štiavnicu, k němuž použil výhradně praporů čerstvých, právě ze zápolí došlých, jejichž nadšení do té doby ještě neutrpělo nepříznivými vlivy. Plukovník Šnejdárek nevyslyšel ani žádosti svých podřízených a nezesílil kolísající se frontu, nýbrž se rozhodl využiti čerstvých sil posilových vojsk, přejíti k útoku ve směru nepředvídaném a tím strhnouti iniciativu na vlastní stranu.

Výpad na Banskou Štiavnicu dne 10. června silným proudem se značným počtem dělostřelectva, provedený v době, kdy nebyl očekáván, na místě od celkové fronty tak vzdáleném, že tam nemohl býti nepřitelem tušen, dával ovšem velké nádeje na úspěch. Přes to však je příkladem odvážného přepadu, založeného na vyzozorovaných chybách nepřátelské taktiky a dosaženého úsilným pochodem, při němž nezáleželo ani tolik na průbojnosti útoku jako na rychlém provedení. Proud, jehož jádro bylo vedeno po silnici hluboce zaříznuté v úzkém údolí, mohl býti snadno v kterémkoli místě defilé zadrženo i slabou nepřátelskou silou. Toho si byl jasně vědom jak velitel divise, tak i velitel proudu. Ale bylo počítáno podle dosavadních zkušeností právě s tím, že nepřítel neobsadí defilé v přesvědčení, že československá vojska nebudou s to, aby se vzhopila k větší akci, zvláště k takové, jež by zasahovala takřka v týl fronty. Tato domněnka přímo diktovala veliteli proudu způsob, jak přepad provést. Cíle operace bylo nutno dosáhnouti co nejrychleji, i když by

dostalo. Naši vojáci ho milují, nepřátelé se ho bojí. Voják se vzácnými zkušenostmi, znamenitý strateg, energický, odhodlaný a rázný velitel. Pořádek a klid, který ve městě a okolí plukovník Šnejdárek zavedl, jest vzorný.

Jdeme do důstojnické jídelny na rychle improvizovaný oběd. Jídelna je v prosté místnosti školy zařízena co nejjednodušeji. Na stěně visí psaný ceník jídel a nápojů, z něhož se dovídáme, že za hotové zaplacení může si koupiti důstojník zde černou kávu za 20 hal., bílou za 50 hal., vajíčko na měkko za 80 hal., sýr za 2 K. Podepsán jest důstojník-správce menáže. Že humor našich vojáků i důstojníků i v těchto svízelných situacích nemizí, podává důkaz tužkou připsaná poznámka na tomto ceníku: »Pověste ho, keřasa« a přimalována jest šibenice. Plukovník Šnejdárek vrátil se z fronty, a když ohlášen mu náš příchod, ihned nás přijal. Plukovník Šnejdárek jest prostřední postavy, neobyčejně svalnatý, s ostře řezanými tahy v obličejí, prozrazujícími energií a odhodlaností, světle hnědými, prořídilými a mírně prošeďivými vlasy, pevné, rázné chůze. Pohyby jeho jsou živé, nestrojené. Mluví rychle, úsečně a neplýtvá zbytečně slovy. Je přísný a přece tak bratrský. Někdy pracuje až do noci, jindy vstává ve 3-4 hodiny ráno a ubírá se do své kanceláře. Jiní obědvají a on veze se v prachu zanedbanou silnicí na frontu; vrátí se pak, přijímá zprávy a referáty, aniž by myslil na večeri. Po krátkém uvítání přešel plukovník ihned k jádru věci, k vyličení situace svého úseku v posledních dnech.

Když převzal plukovník Šnejdárek velení této části fronty, nebyla situace nejpříznivější. »Naši hoši byli na plném ústupu, měli ztráty, byli unaveni a tím vším částečně ztratili sebedůvěru a byli značně demoralisováni,« zahajuje plukovník svůj výklad a pokračuje: »Postřehl jsem to ihned a snažil jsem se nejprve, abych uplatnil svůj systém: vrátiti vojsku sebedůvěru. To ovšem nelze učiniti při stálém ustupování, to lze pouze při úspěchu. Ten musil jsem docílití zaražením ústupu a přejitím k útoku.« To jest francouzská škola?« zeptal se jeden z novinářů. »To jest moje škola, chcete-li!« odvětil plukovník, »které jsem nabyl za svého dlouholetého působení ve vojsku v Africe. Maďaři byli pány situace, měli Zvolen a měli obsazeny důležité body jiné. Bylo nutno odhodlati se k ráznému činu. Dne 10. června dal jsem útočiti na Banskou Štiavnicí. Dostal jsem se cestou, kterou v r. 1848 ubíralo se ruské vojsko proti maďarským revolucionářům, Maďarům do zad. Musil jsem takovou smělejší věcí začít, abych povzbudil naše hochy. Byl to sice odvážný podnik, ale zdařil se a Baňská Štiavnica dostala se nám do rukou. Dne 11. června dal jsem znovu útočiti na Hronskou Breznicí. Vojsko bylo sice znaveno, ale povzbuzeno předcházejícím úspěchem, podniklo s chutí tento no-

Armádní generál Snejdárk je rodák z Napajedel na moravském Slovácku. Vojenského vzdělání se mu dostalo v kadetní škole v Praze a ve francouzské Ecole Militaire a četných francouzských odborných kursech. Je výborným šermířem a jezdcem. Ještě velmi mladý zúčastnil se války řecko-turecké 1897. Pak podnikl cesty v Eritrei a Severní Africe.

V roce 1899 vstoupil do světoznámé francouzské cizinecké Legie, v které prodělal veškeré boje koloniální, které Francie vedla před světovou válkou. Do této doby padá totiž rozšíření francouzské moci v Alžírě a Tunise směrem k jihu a jihozápadu (dobytí Sahary, údolí Zousfany, velké oasy Tafilalet, jižních svahů alžírskoma-rockého Atlasu). Válečná tažení tato byla velmi namáhavá a stála Francii mnoho obětí. Pak bojoval v Maroku pod maršálem Lyanteyem jako důstojník afrických arabských střelců — a od roku 1914 zúčastnil se světové války ve francouzské armádě — kde jeho jméno bylo třikrát uvedeno v armádním rozkaze francouzském »pro chrabrost«, a kde byl dvakrát raněn. Generál Snejdárk byl prvním důstojníkem jeho pluku, který byl pasován za chrabrost na rytíře čestné legie. Byl také povýšen maršálem Joffrem mimořádně na kapitána.

Když se tvořily ve Francii československé Legie, byl roku 1917 francouzským ministrem války dán k dispozici Národní Radě československé, co vojenský odborník. Tu formoval s generálem Janinem, pozdějším vrchním velitelem na Sibiři »Československou legionářskou brigádu ve Francii«.

V lednu 1919 dovedl část francouzské Legie přes Itálii do vlasti, kde byl ihned pověřen zpět-dobytím Těšínska, které Poláci obsadili. V bojích u Karviné, u Fryštátu a Skočova zatláčel Poláky zpět za hranice a zachránil tak Těšínsko pro naši vlast. Pak byl poslán do Varšavy a obhájil tam naše zájmy velmi úspěšně u mezinárodní komise, která tam působila pod předsednictvím bývalého franc. ministra války Noulensa. Vedl pak záležitosti čsl. na Těšínsku.

Anglický diplomat James Roy píše o něm ve své knize »Poland Czech in Silesia«: »Vedoucím duchem na straně české je plukovník Snejdárk, důstojník francouzských Legií, který kromě velení českým plukům v Těšínském úseku, převzal též administrativní kontrolu v obsazeném území. Snejdárk jest silný muž, mimořádných schopností, který dlouhým stykem s Araby a podobnými národy nabyt zvláštní bystrosti a schopnosti úsudku, mnohdy těžce pochopitelného, vždy však originálního — nejlepšího«.

On je i dobrým organizátorem a dělá na každého dojem dobrého vojáka, muze činu, inteligence a velké síly charakteru. Je velmi zajímavým ve způsobu vystupování a zdvořilým v rozhovoru, typ muže, který, dá-li jednou někomu slovo, může být jist, že bude vyplněno do poslední slabiky. A tak má komise proto větší respekt k jeho schopnosti; podiv k jeho výkonnosti vzrostl, ale komise ztratila poněkud důvěru ve vlastní sílu úsudku.

Snejdárk je nesporně vedoucím duchem a jakoukoliv melodii chce pískat, všichni dle ní budou tancovat.

Generál Latinek je v každém ohledu pravý opak českého velitele. Je to malý muž, středního věku, který při prvním setkání nedělá dojem. Může se o něm užití epitheta »gemütlich«, které má přátelský, ale ne zcela lichotivý smysl. Seznámíme-li se s ním blíže, tu vidíme, že jeho zdvořilý a příjemný zevnějšek skrývá v sobě železnou vůli a nejsme překvapeni, slyšíme-li, že má pověst přísného udržovatele kázně až do krajnosti. Německy mluví pomalu a rozvážně, má zvyk, že při rozmluvě kloní hlavu na jednu stranu, jakoby prosil o pokoj a roztahuje ruce, jakoby se proti něčemu bránil. Rád dlí v dobré společnosti a je-li v náladě srší vtípem.

Když maďarští bolševici vtrhli na Slovensko, Šnejdárk je rychle povolán na Slovensko a pověřen obranou středního Slovenska. V bojích u Banské Štiavnice, Hronské Breznice a u Zvoleně poráží Maďary, zažene je za hranice a pronásleduje na maďarské území, kde obsadí Salgótarján. Chystá se táhnout na Budapešť, jeho úmysl ovšem je zastaven naší vládou, která nepřeje komplikaci.

Mezitím, zdá se, že bolševism se rozmáhá v Praze. Šnejdárk je povolán do Prahy, aby mezi vojskem zavedl pořádek a kázeň.

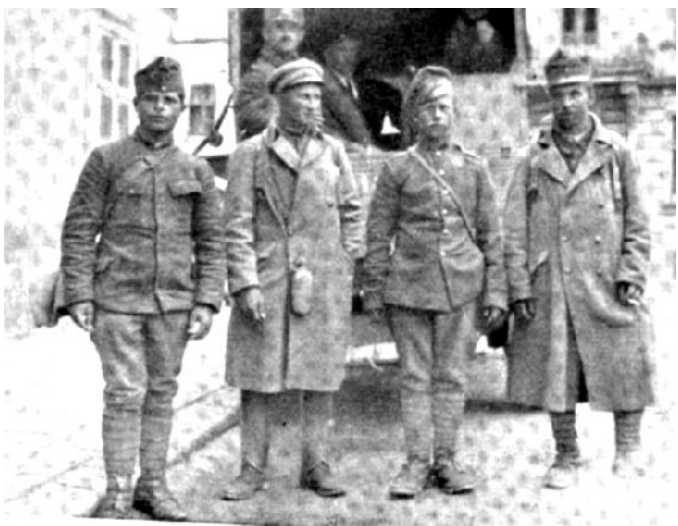
R. 1921 bývalý císař Karel provede svůj puč a vrátí se do Maďarska, Československo mobilisuje. Šnejdárk je poslán na Dunaj, kde velí úseku od Bratislavy po Parkáň. Pak připravuje 7. olomouckou divisi co útočnou divisi pro malé manévry u Poličky, r. 1923. K těmto manévrum Anglie a Itálie poslala zvláštní poselstva. Tu je nutno, aby naše republika ukázala zdatnou armádu moderně vycvičenou. 7. divise má provést pod vedením Šnejdárkovým moderní útok.

Roku 1925 působí Šnejdárk v Košicích, kde zřídil nové zemské voj. velitelství pro východní část republiky. V Košicích jej navštíví slavný Maršál Pétain, velitel francouzské armády za světové války. Přináší mu komanderský řád Čestné Legie, kterým Francie Šnejdárka vyznamenává. R. 1930 velí velkým manévrum, kterých se za Francii zúčastňuje maršál Franchet d'Espèrey, velitel balkánské fronty za světové války a bývalý divisionář Šnejdárkuv z Maroka. 1. ledna 1933 je ustanoven zemským voj. velitelem v Bratislavě. Město je na jeho podnět opevněno. Je to první opevnění toho druhu, podle něhož budou nyní opevňovány i jiné úseky hranic.

2. dubna 1935 dožívá se věku šedesáti let a odchází z činné služby.

Ministr Národní Obrany Machník louče se s ním pravi: »Odcházíte z činné služby, během které jste prokázal republice služby neocenitelné. Uvádím pouze dobytí Těšínska, zahánání maďarských bolševiků, zavedení kázně v Praze. Jest mi útěchou, že odcházíte pouze dočasně, a že bude-li toho třeba, budete zase bránit vlast na místě nejhroženějším.

**BOJOVÉ ČÁRY 2. PĚŠÍ DIVISE NA SLOVENSKU
v květnu a v červnu 1919.**

Hungarian prisoners (POW)